

Cinema i Drets dels Infants

ESTACIÓ CENTRAL DE BRASIL

Principi 9: L'infant ha de ser protegit contra totes les formes de negligència, crueltat i explotació. **No serà objecte de cap mena de tràfic.** No s'haurà de consentir que l'infant treballi abans d'una edat mínima adequada; en cap cas no se l'ocuparà ni se li permetrà que s'ocupi en qualsevol tasca o feina que perjudiqui la seva salut, o que interfereixi en el seu desenvolupament físic, mental o moral.

Objectius generals

- ✚ Afavorir el coneixement dels drets per part dels joves. Il·lustrar la declaració i procurar que s'interioritzin els drets dels infants, fent els estudiants més sensibles a les seves violacions, tot partint d'una metodologia que afavoreix l'empatia i la comprensió de l'altre.
- ✚ Procurar-los competència cinematogràfica, donant-los l'oportunitat de veure un cinema de qualitat i d'estils ben diferents que els ajudaran a afinar el seu propi gust i els pot servir d'introducció a una educació de la imatge.

Objectius específics

- ✚ Descobrir el sentit del novè dret de la Declaració, tractant especialment la discriminació per gènere.
- ✚ Aprendre a reconèixer algunes de les possibilitats del muntatge.

ESTACIÓ CENTRAL DE BRASIL

PRESENTACIÓ DE LA PEL·LÍCULA

Fitxa tècnica i artística

Títol original: Central do Brasil

Direcció: Walter Salles

Guió: João Emanuel Carneiro, Marcos Bernstein

Interpretació: Fernanda Montenegro (Dora), Marília Pera (Irene), Vinicius de Oliveira (Josuè), Soia Lira (Ana), Otón Bastos (Cesar), Octavio Augusto (Pedrao), Stela Freitas (Yolanda), Matheus Nachtergaele (Isaías), Caio Junqueira (Moisés)

Producció: Paulo Brito

Fotografia: Walter Carvalho

So: Jean-Claude Brisson

Música: Antonio Pinto, Jaques Morelembaum

Muntatge: Isabelle Rothery, Felipe Lacerda

Durada: 112 minuts

País i any: Brasil, 1997

Qualificació: Apta per a tots els públics

Escenes del DVD

1. Títols inicials. Cartes
2. El purgatori
3. Escriu-me una altra carta
4. Ella no tornarà
5. El juro que ho prometo
6. 1.000 dòlars
7. Falta molt?
8. Ja no puc anar a Rio
9. Joana
10. I el seu fill?
11. Au va, corre!
12. És un bon xicot
13. Som rics
14. El carrer asfaltat
15. Isaies i Moisés
16. Carta per Josuè. Crèdits finals

Resum

A l'estació central de Rio de Janeiro, Dora, una mestra jubilada, fa alguns diners tot escrivint cartes pels analfabets als indrets recòndits de Brasil. Una dona atribolada que va amb un fill li fa escriure una carta. En sortir de l'estació, la mare és atropellada i el nen es refugia amb Dora perquè és l'única persona que coneix. Amb poca voluntat, la mestra inicia una curiosa relació amb Vinicius, que acaba amb un llarg viatge a la recerca del pare, tot endinsant-se en territoris desconeguts...

Nota pel professorat

Típic film de carretera sobre el retorn a la llar, sobre la descoberta de l'afecte i sobre dilemes morals. Sobretot de la decisió de viure per un mateix tancat dins d'una gàbia confortable, aprofitant-se dels altres o obrir-se als altres, ésser solidari i generós.

És també un film sobre la recuperació de la identitat i de la descoberta de l'origen. Es pot fer referència també a l'article 3 de la Declaració.

El viatge pel Brasil, lluny de la brillantor, el color i la samba, ens diu el que amaga aquest país darrera de l'aparador de festa constant per atraure turistes.

Finalment hi ha també el tema del retorn de la dignitat perduda que en el cas de Dora arriba a través d'aquestencontre providencial i creix gràcies a la innocència.

Planteja de manera exemplar qüestions sobre la soledat, distints modes de vida, l'analfabetisme, la pobresa, l'estimació, etc.

Com visualitzar la pel·lícula

Visionar la seqüència 5 abans de veure el film: observar l'ambientació i els personatges, fer hipòtesis de lectura, etc. Després veure el film tot seguit en dues o tres parts.

1 a 6	0:00:00 a 0:27:28	27:28'
Repetir 11:21-29		5'
6	0:30:45 a 0:33:08	3'
8	0:42:59 - 0:44:38	2'
13	1:12:26 a 1:15:50	3'
15	1:27:50 a final 1:41:48	10...'
		Total 50' aprox.

ABANS DE VEURE LA PEL·LÍCULA

◆ Activitats prèvies

- En petits grups buscar quines deuen o poden ser les causes d'abandonament i explotació d'infants. Entre tots fer un llistat consensuat de situacions i pensar col·lectivament i amb arguments com es podrien resoldre.
- Partir d'una seqüència de fotografies i ordenar-les de manera que tinguin distint sentit, fent un paral·lelisme amb el que podria ser un muntatge cinematogràfic.

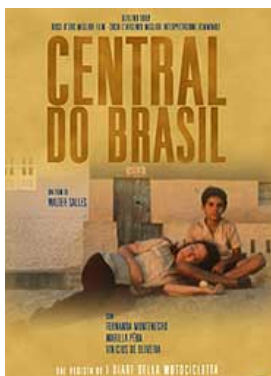
◆ El títol i la caràtula

El títol

- Quina diferència hi ha entre el títol original o el títol que s'ha donat en castellà?
- Per què creus que deu ser?

La caràtula

- Malgrat l'explicitació concreta de la part on transcorre l'acció, a les caràtules no hi ha res que faci pensar en una estació però diu altres coses. Procurem descriure:
  - Qui serà el o els protagonistes
  - Quines edats tenen aproximadament
  - És hivern o estiu
  - Són rics o pobres
  - Quina és la relació entre ells
  - El decorat: brillant, auster, etc.
  - Vestir: senzill, quotidià, sofisticat, modest, ric, etc.
  - Fer una anàlisi dels gestos, posicions de cos, de mans, mirades...
  - Observar la sensació que es desprèn dels fotogrames: benestar, incomoditat, calma, irritació, etc.

◆ Fitxa d'observació

Intenta descriure els estats anímics pels que passa Josué al llarg de la pel·lícula: Situa el lloc de l'acció, el moment i posa un adjectiu a l'estat d'ànim a partir de la seva expressió i del que diu.

<u>Lloc de l'acció</u>	<u>Moment de la pel·lícula</u>	<u>Estat d'ànim</u>
Estació Central		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

Oferim alguns adjectius que poden ajudar a posar nom a alguns estats d'ànim

Ira : fúria, ultratge, ressentiment, còlera, exasperació, indignació, aflicció, acritud, irritabilitat, hostilitat, violència, odi, etc.

Tristesia: pesar, malenconia, pessimisme, llàstima, autocompassió, solitud, abatiment, desesperació, aflicció, esllanguiment, etc.

Temor: ansietat, aprensió, nerviosisme, preocupació, consternació, inquietud, cautela, incertesa, por, terror, fòbia, pànic, etc.

Plaer: felicitat, alegria, diversió, orgull, embadaliment, gratificació, satisfacció, eufòria, èxtasi, etc.

Amor: acceptació, simpatia, confiança, amabilitat, afinitat, devoció, adoració, afecte, estima, tendresa, consideració, predilecció, etc.

Sorpresa: commoció, desconcert, admiració, estranyesa, atordiment, estupefacció, esbalaïment, meravellament, etc.

Disgust: menyspreu, avorriment, aversió, disgust, repulsió, desplaer, desgrat, pena, aflicció, sofriment, turment, empipament, molèstia, decepció, malestar, etc.

Vergonya: culpabilitat, molèstia, disgust, remordiment, humiliació, mortificació, deshonor, penediment, etc.

PARLEM DE LA PEL·LÍCULA

◆ Bateria de preguntes

- Què explica la pel·lícula?
- Què diu aquest film sobre els infants?
- És una ficció o pot passar en la realitat?
- T'has posat a la pell de Josuè / Isaïes / Moisès..... ?
- Com creus que haguessis reaccionat tu?
- Quin sentiment et provoca l'actitud de Dora / Irene ?

◆ L'acció: L'espai i el temps

- A quina època està ambientada la pel·lícula
  - Avui dia
  - El segle passat
  - Fa.... anys?
- Quan temps dura aproximadament el viatge que emprenen Josuè i Dora?
- On passa l'acció?
- Buscar un mapa del Brasil amb la possibilitat de fer el recorregut que es descriu a la pel·lícula (a mesura que passa el film, anotar on passa l'acció).

<u>Espai</u>	<u>Descripció</u>
Estació Central	
....	
....	
....	
...	

◆ Personatges

- **Com són els personatges principals?**

	<u>Edat aproximada</u>	<u>Descripció física</u>	<u>Descripció psicològica</u>
Dora			
Irene			
Josuè			
Ana			
Isaïes			
Moisès			

	<u>Qualitats</u>	<u>Defectes</u>
Dora		
Irene		
Josué		
Ana		

- **Moments entre els dos personatges: Dora i Josué**

Moments d'acostament

Moments de distanciament

- **El personatge de Dora**

Dora és un bon exemple per treballar la cultura de la indiferència, de l'egoisme, de la insolidarietat, del tanmenfotisme.

El cinisme de la seva conducta: no enviar les cartes que la gent li confiava amb tant d'afany, l'existència mediocre sense motivació ni interessos més enllà d'una fictícia tranquil·litat individual.

La temptació de tenir diner fàcil venent Josué a uns traficants d'òrgans, etc. Hi ha molts aspectes que il·lustren aquesta cultura de "mentre jo vagi bé, que el món s'enfonsi."

Quants exemples no trobaríem d'aquestes actituds per omissió? En podem buscar alguns ben a prop nostre.

.....
.....
.....

- **Actitud moral de Dora**

(En distintes ocasions Josué fa adonar a Dora que no està bé el que fa, per exemple: les cartes no enviades, que begui massa, el robatori de la botiga, el comportament masculí, etc.)

Quins aspectes morals recrimina Josué a Dora perquè els considera inadequats:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

- Com evoluciona Dora al llarg de la pel·lícula?

◆ Pla de discussió sobre els personatges:

- Per quins perills passa Josuè?
- A quina mena d'explotació està exposat Josuè?
- Què pot fer un infant com Josuè en una situació com la que se li planteja?
- Com són descrits en el film els traficants de nens?
- Pots reproduir la cadena del tràfic a partir del que insinua la pel·lícula?
- Qui hi ha implicat?
- Valors que s'apunten al film?

◆ Exercicis i activitats

Temàtica:

És un film:

. sobre el retorn a la llar	. sobre el penediment
. sobre la descoberta de l'afecte	. sobre l'explotació
. sobre la memòria	. sobre els infants del carrer
. sobre l'oblit	. sobre la solidaritat
. sobre els dilemes morals	

- Justificar cadascuna de les opcions triades

En quin sentit podem dir que la pel·lícula contraposa

- el món urbà i el rural?
- l'egoisme i l'altruisme?

➤ La pel·lícula

Des de quin punt de vista està explicada la pel·lícula? Marca amb una creu el que creguis correcte

- a. Per ordre cronològic
- b. Des del començament del problema
- c. Amb salts enrera (retrospecció o flash back)
- d. Amb salts endavant o flash Forward
- e. Amb el·lipsis
- f. En paral·lel

- Podries assenyalar l'ús d'un primer pla, d'un pla curt i d'un pla americà?
- Pots assenyalar algun pla general i algun pla de detall?
- Pots recordar un pla en picat i algun en contrapicat?

➤ Quins són els moments especials del film per a tu?

➤ Resumeix l'argument del film en 5 ratlles

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

➤ Escollir un personatge del film i inventar un diàleg entre ell i tu. Què li preguntaries, què li suggeriries, etc.?

- Canviar el final de la pel·lícula.
- Afegir-hi algun personatge o treure'n algun.
- Amb quin dels personatges viuries i amb quin no i per què?
- Quins valors representen els distints personatges del film (es pot posar una llista de valors positius: solidaritat, tendresa, estimació, tolerància, comprensió, generositat, amistat, etc.)?

- Escriure una carta com si fossis Josuè que respon a Dora i li explica com és la seva nova vida amb els seus germans.

◆ Com a resum

- Una vegada vista la pel·lícula, reconeixes en la caràtula els moments concrets de la narració?
- Quina creus que és la més adient?
- Personalitza la caràtula. Dibuixa la teva caràtula a partir d'elements distints que pots trobar a Internet: lletres, fotografies dels actors, fotogrames de publicitat, etc.

PARLEM DELS DRETS DELS INFANTS

Principi 9: L'infant ha de ser protegit contra totes les formes de negligència, crueltat i explotació. **No serà objecte de cap mena de tràfic.** No s'haurà de consentir que l'infant treballi abans d'una edat mínima adequada; en cap cas no se l'ocuparà ni se li permetrà que s'ocupi en qualsevol tasca o feina que perjudiqui la seva salut, o que interfereixi en el seu desenvolupament físic, mental o moral.

➤ Quina relació té aquesta pel·lícula amb els Drets dels Infants?

- Podria servir per a il·lustrar el **novè principi** de la Declaració dels drets dels infants?
Per què?

◆ Tenir dret a la protecció contra l'explotació

• Nens i nenes del carrer: per què?

Hi ha almenys 18 milions de nens del carrer a l'Índia, 40 milions a l'Amèrica Llatina i prop de 100 milions arreu del món. Infants que neixen i moren al carrer a causa de la pobresa, l'abandonament o la desestructuració familiar (provocada per l'abús psicològic o sexual, o l'alcoholisme). Tots mostren una manca d'afecte important davant una societat que els margina. Ja sigui a Delhi, Jakarta, Durban o, recentment, a molts altres països del Nord, el nombre de nens del carrer continua creixent sense parar.

• Cap infant no tria el carrer

Una bona part dels nens del carrer mantenen algun vincle familiar i sobreviuen robant, demanant caritat, venent diaris o enllustrant sabates per ajudar, així, a completar els ingressos de les seves famílies. Són el que coneixem com a nens *AL* carrer. Però també n'hi ha molts d'altres que han trencat amb qualsevol tipus de vincle familiar i fan del carrer la seva vida: els coneixem com a infants *DEL* carrer. En aquest cas, es tracta de menors que viuen en grup amb altres nens, al voltant de la figura d'un líder, i recorren a la prostitució i als petits furtus per sobreviure. La majoria d'aquests infants són addictes a les drogues, des de l'heroïna fins als inhalants. Als Estats Units i a Europa és la cocaïna; per als infants del carrer d'Amèrica Central és una substància molt més simple, però igualment mortal: cola per a les sabates. Narcòtics de base solvent, fàcilment disponibles. I barats. Aquests solvents --toluè, ciclohexà, etc.- suprimeixen les sensacions de gana, fred i solitud dels infants. Però també fan que els seus cervells es facin malbé, els hi causen danys irreversibles i fins i tot poden matar-los. Les

empreses que els produeixen guanyen milions de dòlars, segons dades d'UNICEF. Hi ha uns 40 milions d'infants del carrer a Amèrica Llatina, i més de la meitat inhalen cola de base solvent. En total, 20 milions de *clients* que consumeixen prop de 20 milions de galons de cola al mes. Això sí que és un GRAN negoci. I els principals productors són companyies nord-americanes.

• Menors immigrants desemparats a Espanya

Per descomptat, Espanya no és una excepció de la crua realitat que pateixen els nens i nenes del carrer. Des que el 1997 es van detectar a Barcelona els primers casos de menors immigrants en situació de desemparament, el nombre de menors que viuen i dormen als carrers de les ciutats espanyoles no ha parat de créixer. Es tracta majoritàriament de menors de sexe masculí, de procedència magribí, que arriben al nostre país sense cap referent familiar adult, sense cap projecte laboral concret i disposats a guanyar diners ràpidament per poder ajudar a les seves famílies. Seria un error considerar que ja eren nens del carrer als seus països d'origen, ja que la seva exclusió ha estat provocada per la situació de marginació en què s'han trobat en els països d'acollida. En aquest cas, els menors tenen a favor seu una llei que va per davant de les necessitats i que és inequívoca al respecte: "Una persona menor d'edat que es trobi en territori espanyol, sense referents familiars adults, haurà de ser declarada en desemparament i emparada, tutelada i documentada pels serveis d'atenció a la infància de la comunitat autònoma corresponent. Entenent que el desemparament és una situació de fet, que la tutela s'ha de fer de manera immediata i efectiva i que s'ha d'utilitzar tota la diligència necessària per aconseguir la documentació i regularització del menor". No es tracta, per tant, de reivindicar unes lleis més justes, sinó de crear el marc necessari perquè es compleixin les que ja estan vigents. Al seu informe de l'any 2002, Human Rights Watch ha denunciat que, en alguns casos, els nens marroquins immigrants a Espanya han estat agredits per la policia i maltractats pel personal i per altres menors de centres d'acolliment on viuen amuntegats i en condicions insalubres. Espanya també expulsa sumàriament nens de fins a onze anys al Marroc, on la policia marroquina els colpeja, maltracta i abandona al carrer. En molts dels casos investigats per Human Rights Watch, els organismes encarregats de protegir els infants --la policia i les conselleries de Benestar Social-- eren l'origen dels abusos.

Fragments extrets de la web: <http://cat.oneworld.net/article/archive/1576/>

➤ **Qüestions**

- Llegeix atentament aquestes tres notes i discuteix en petit grup les informacions que es donen i les conseqüències que tenen per les persones i pels països.
- Ens podem preguntar perquè es produeixen aquest fet i qui és el responsable que passin i qui hauria de tenir la responsabilitat d'evitar-los.

➤ **Abandonament o desemparament?**

- Quina diferència hi ha entre els dos termes?
- Se suposen que l'un a l'altre o són incompatibles?

◆ Teatralització

Proposta: Es dona una breu història embrionària a grups de 4 o 5 estudiants i l'han de desenvolupar dramàticament, ja sigui amb mímica, amb veu, fent un petit guió, incorporant banda sonora etc. i usat o no auxiliars, per exemple disfresses improvisades, pintures facials, màscares, etc. En definitiva, han de vivificar la història i fer-la creïble. Una vegada cada grup ha representat la història, ens preguntem quina ha estat la posada en escena més versemblant, més enriquidora, més realista, més imaginativa, etc. I ens demanem com es pot resoldre el cas que plantejem. Ens posem a imaginar solucions i ens proposem de trobar-hi alternatives.

L'àvia em cuidava, però va morir. La meva tia no es va voler fer càrrec de mi i em va llogar de minyona a una casa que no em tractaven bé i vaig marxar-ne per fer vida al carrer, com altres joves. No m'agrada, però no tinc on anar i a la nit passo molta por.

- Què deu voler dir que "la tractaven malament"?
- Quins són els perills reals que pot tenir aquesta jove fent vida al carrer?
- A qui pot acudir?

◆ Què fer?

Per tal d'ajudar a fer realitat aquest dret:

- *Què hi poden fer les famílies?*
- *Què hi pot fer l'escola?*
- *Què hi poden fer els mitjans de comunicació?*
- *Què hi pot fer la societat?*
- *Què hi pots fer tu?*

PARLAR DE CINEMA

El muntatge

Les pel·lícules es roden segons l'ordre que imposa la producció (despeses, escenaris, disponibilitat dels actors, etc.). Després cal donar forma a tot el material enregistrat. Una vegada s'ha acabat la filmació, al laboratori queda feina a dos nivells:

- .**mecànic**: enganxar els diversos fragments filmats en temps i espais diferents.
- .**artístic**: buscar l'equilibri i ritme i sentit de la història que s'ha volgut explicar.

En un primer moment direm que el muntatge cobreix una sèrie de necessitats senzilles com empalmar els fragments de cinta, eliminar els trossos que no interessin, -però hi ha una tasca de fons més significativa com serà la de triar les possibilitats expressives dels plans, buscar el fil conductor de les imatges, elegir i sintetitzar els moments significatius del film.

La taula de muntatge o moviola és on físicament es fa l'operació de muntatge. Consisteix en una petita pantalla on es veu i sent la pel·lícula, dos jocs de rodets en els quals giren la imatge i el so, uns pedals per accelerar o modificar la velocitat i una petita empalmadora amb la qual es talla o s'empalma la cinta i la banda magnètica. La successió de l'acció des del punt de vista narratiu pot ser:

- lineal, quan la història segueix en un temps continu , en el sentit del temps físic.
- intermitent, quan s'alternen fragments que representen ruptures temporals cap al passat: -Flash-back- o cap al futur: -Cut-back-

Segons l'escala i duració del pla, el muntatge serà analític o sintètic:

- analític: quan fragmenta la realitat en una relació de plans pròxims (plans mitjos i primers plans) i de poca duració. Augmenta la funció expressiva de la pel·lícula. El ritme produït pel canvi ràpid produeix una tensió emocional en l'espectador.
- sintètic: quan dominen els plans llargs o be l'ús del pla seqüència i la profunditat de camp. Carrega l'accent en el que està passant dins de l'enquadrament. Aquest tipus de muntatge coacciona menys l'espectador, que pot elegir en un marc de possibilitats amples.

Gràcies al muntatge, el cinema pot usar formes expressives a vegades molt semblants al mateix llenguatge literari. Algunes mostres:

- antítesis : en un muntatge de contrast (a continuació de les imatges d'un banquet ve una escena de misèria).
- paral·lelismes: mentre els indis estan a punt d'entrar en el fort arriben els reforços del setè de cavalleria.
- acumulacions: dins el muntatge analític, l'expressió de les cares d'una multitud que, una a una, miren un partit de futbol.

Segons com es faci l'ensamblatge de les imatges obtindrem:

- Muntatge narratiu, quan s'expliquen els fets, ja sigui cronològicament, ja sigui fent salts cap al passat o cap al futur.
- Muntatge expressiu, quan es marca molt el ritme de l'acció, ràpid i trepitant en l'aventura, lent en el suspens i en el drama.
- Muntatge ideològic, quan s'usen plans molt marcats, amb símbols, gestos, expressions de rostre, etc.
- Muntatge creatiu, quan hi ha un ordre artístic que està més pendent de la coherència i el ritme de la pel·lícula que no pas dels cànons establerts.
- Muntatge poètic, quan es procura la complicitat de l'espectador. Té una funció expressiva i busca emocionar i impactar més que no pas explicar i descriure.

Cal recordar dins d'aquest apartat que muntatge i manipulació són dues paraules que en el cas del cinema volen dir el mateix.

Activitats

- Estudiar les seqüències de l'accident (40 plans en 1 minut):
  - Quines imatges anuncien l'accident?
    - Giosuè que torna enrera
    - La mirada inquieta de la mare
    - Els ulls i la boca oberta de la mare
    - El carrer
- Amb una càmera digital o amb una que es llenci fer que els alumnes es fotografiïn de manera que amb 5 o 6 fotografies expliquin una cosa.

AVALUACIÓ

A tu què t'ha dit el film?

- Pot ser que prop teu hi hagi un company o companya a qui li passi quelcom semblant al que li passa al personatge principal de la pel·lícula i tu no te n'adonis?
- Escriu tres ratlles justificant la teva opinió sobre la pel·lícula.

1. 2. 3.

Autoavaluació

- Què he après sobre els Drets dels Infants i sobre cinema?
- Per què m'ha servit haver vist i treballat aquesta pel·lícula?
- Quina relació té el que hem vist i fet amb la meua vida?
- Si hagués de triar una imatge per resumir la meua valoració de l'estudi d'aquest article seria.... (Buscar una imatge d'un animal, d'una flor, d'una fruita, d'un ecosistema, etc.)
- Després de veure el film, de les converses que hem tingut, dels exercicis que hem fet, ha canviat alguna cosa en el meu pensament o en els meus sentiments i en el dels teus companys?
- Sobre el muntatge ara sabria explicar que..... (completar la frase)

PER SABER-NE MÉS

Filmografia

- *La vendedora de rosas* de V. Gaviria. Té dues dificultats, una és la difícil comprensió auditiva i l'altra que està catalogada per a majors de 18 anys.
- *Víctimas de guerra* de T. Wiszniewski. Finançat entre Polònia, Estats Units i Alemanya, parla de la guerra, del tràfec d'infants. Molt dura, no recomanada a menors de 18 anys.

Webs

www.spe.sony.com/classics

www.centraldobrasil.com.br/front.htm

http://membres.lycos.fr/cinemaparlant/fiches_pedagogiques/central_do_brasil_.htm

Fitxa de treball sobre la pel·lícula en francès

<http://personal.iddeo.es/ret0024e/>

